

Gezocht: energie voor land- en tuinbouw

Dat de energieprijzen vandaag de pan uit swingen is je vast niet ontgaan. Dat we deze winter mogelijk afstevnen op een energiecrisis is ook geen nieuws. Maar hoe zijn we in deze situatie terechtgekomen en wat zijn de gevolgen en mogelijke oplossingen voor de Vlaamse land- en tuinbouw?

Nele Kempeneers / Illustraties: Joris Snaet

Onze sector maakt al eeuwen gebruik van hernieuwbare energie: de (schijnbaar) onuitputtelijke motivatie van de landbouwer. Maar daarnaast hebben we uiteraard ook nood aan externe energiebronnen. Nu de prijzen voor aardgas, elektriciteit en in mindere mate ook stookolie hoge toppen scheeren, maken niet alleen gezinnen maar ook bedrijven zich zorgen. De overheid bekijkt wat ze kan doen om de energiefactuur wat te temperen, maar het was wachten op duidelijkheid vanuit Europa. In haar State of the Union sprak Commissievoorzitter Ursula von der Leyen vorige week de Europese

Commissie toe en deelde ze de Europese strategie om de crisis aan te pakken. Zo moet aan de verbruikerszijde bespaard worden op piekmomenten en zouden de winsten die bedrijven die goedkoop energie produceren, afgeroomd worden en ten goede komen aan wie het het hardst nodig heeft. Von der Leyen pleit ook voor een loskoppeling van de gas- en energieprijzen en maakt zich sterk dat Europa tegen 2030 elk jaar tien miljoen ton hernieuwbare waterstof moet produceren. Een hele boterham, maar zijn die maatregelen in de praktijk haalbaar en wat is de impact op de Vlaamse boer en tuinder? We spraken met Hanne Leirs,

adviseur Milieubeleid bij Boerenbond.

Kan je ons herinneren aan de oorzaak van deze hoge energieprijzen?

“Al sinds het einde van de coronapandemie zien we dat de prijzen voor gas en elektriciteit in stijgende lijn zijn. De economie begon toen immers aan een herstelbeweging. Toen de spanningen tussen Rusland en Oekraïne toenamen, namen de energieprijzen een hoge vlucht, die piekte bij de start van de oorlog. Sindsdien is de prijs volledig de weg kwijt.”

Dreigt er ook effectief een tekort aan gas als energiebron in Vlaanderen?

“Momenteel is er nog geen sprake van een krapte, al heeft Poetin de gaskraan wel zo goed als dichtgedraaid. Europa heeft zich hierop min of meer kunnen voorbereiden door de gasopslag optimaal te benutten en te gaan zoeken naar andere leveranciers. Maar ook dat is zeker geen garantie dat we ook deze ▶

“Land- en tuinbouwers produceren meer elektriciteit dan dat ze verbruiken.”

winter nog over voldoende gas zullen beschikken. De opslagcapaciteit is immers beperkt en we zijn dan wel niet meer afhankelijk van Rusland, maar wel van nieuwe partners. We mogen ook niet vergeten dat de zomer nog maar net achter de rug is en we nog moeten beginnen met het opendraaien van de verwarming.”

Wie zijn die nieuwe partners en hoe verloopt die samenwerking?

“We voeren momenteel bijvoorbeeld veel gas in van de Verenigde Staten en Noorwegen. In België ligt er geen pijpleiding, dus we ontvangen aardgas via de haven. Het vloeibare gas dat grote tankerscheperen vervoeren wordt via terminals in de haven ontvangen en gestockeerd. Dat biedt ons de vrijheid om van leverancier te veranderen, maar het heeft ook nadelen. Terwijl deze tankers op de oceaan varen, wordt er immers op hun lading geboden. Het schip vaart naar wie het meest betaalt. Dat gas is nu een zeer gegeerd goed,

ook bijvoorbeeld in Azië. Op dit moment is er nog geen probleem met de bevoorrading, maar we moeten beseffen dat de opslag beperkt is en dat ook onze nieuwe partners een bepaalde onzekerheid met zich meebrengen.”

Kan een Europees prijsplafond voor gas, zoals ons land voorstelt, dan wel iets uithalen?

“België is uiteraard voorstander van een algemeen prijsplafond voor gas en niet enkel voor Russisch gas, maar het is nog erg onzeker of dat er wel zal komen. Ingrijpen in de gas- en energiemarkt is immers geen sinecure. Je kan wel beslissen om maar een maximumbedrag te betalen voor gas, maar dan kan het zijn dat die tanker naar een andere, hogere bidder zal varen. In haar State of the Union liet Commissievoorzitter Ursula von der Leyen een eventueel prijsplafond in elk geval nog in het midden.”

Europa stelt voor om gas te besparen op piekmomenten. Kan dit een impact hebben op Vlaamse land- en tuinbouwers?

“Deze zomer stelde Europa al haar ‘Save gas for a safe winter’ voor. Om dat in de praktijk te brengen, moet elke lidstaat met een geactualiseerd noodplan komen. Er zijn een aantal beschermde

groepen, zoals ziekenhuizen en huishoudens, die niet afgeschakeld mogen worden en Europa heeft ook al te kennen gegeven dat alles wat met voedselproductie te maken heeft, prioritair is. De federale regering ging al in op de vraag van Boerenbond om die Europese aanbeveling te volgen en de agrovooedingketen als essentieel te beschouwen. Het is nu wachten op Vlaamse beslissingen. Het is belangrijk dat het om de hele keten gaat, want als de toelevering of de afnemers stilliggen, leiden ook land- en tuinbouw daar sterk onder. Denk maar aan de kunstmesttekorten nu fabrieken stilliggen. Het gaat in onze sector over een bederfelijk product, dus mocht bijvoorbeeld de verwarming in een serre twee dagen wegvallen, is dat een ramp voor dat bedrijf.”

Op welke energiebronnen steunt de Vlaamse land- en tuinbouw vandaag vooral?

“Onze sector maakt vooral gebruik van aardgas, met petroleum op de tweede plaats. Glastuinbouw verbruikt het meest, gevolgd door akkerbouw en intensieve veehouderij. Maar we zijn niet alleen energieverbruiker, we zijn ook producent. Wat elektriciteit betreft, zijn we zelfs nettoproducent, wat inhoudt dat we meer produceren dan we verbruiken. Glastuinbouw speelt daarin een belangrijke rol, want het aardgas dat verbruikt wordt, wordt via een warmte-krachtkoppeling (wkk) omgezet naar elektriciteit en warmte. Wat de tuinbouwer daar niet van gebruikt, wordt op het net gezet en is beschikbaar voor andere bedrijven en gezinnen. Alle wkk's samen voorzien meer dan 630.000 gezinnen van energie. Glastuinbouw heeft dus een veelvoud van het energetisch vermogen van een minikerncentrale.”

Heeft de sector al belangrijke stappen gezet richting hernieuwbare energie?

“Zonder twijfel. Er zijn geen exacte cijfers, maar we zien dat het aantal kleine

en middelgrote windmolens, pocket-vergisters en zonnepanelen op land- en tuinbouwbedrijven sterk toegenomen is. Omdat deze niet in de cijfers zijn opgenomen, is land- en tuinbouw enkel en alleen al op basis van de stroomproductie van wkk's een netto-energieproducent. We doen het dus beter dan de beschikbare cijfers. Maar het kan nog veel beter, en dat beseffen land- en tuinbouwers ook. Vaak zijn ze zelf vragende partij om te investeren op innovaties op hun bedrijf, maar de drempel blijft hoog. De vergunningverlening die op slot zit, te hoge financiële barrières ... Boerenbond vraagt de overheid dan ook om die drempels te verlagen en zo duurzaamheid in de sector te ondersteunen. Met onze grote daken, reststromen uit biomassa ... zijn we de sector bij uitstek om hier nog verdere stappen in te zetten. En ook het maatschappelijke belang mag niet vergeten worden, want heel ons land heeft er baat bij dat er wordt ingezet op hernieuwbare energieproductie. Daar kan onze sector een belangrijke rol in spelen."

Is een gebrek aan opslagcapaciteit voor stroom ook een van die drempels?

"De techniek blijft steeds verbeteren en innovaties als de thuisbatterij zorgen ervoor dat je meer van de energie die je produceert, ook zelf kan verbruiken. De prijs die je krijgt voor de energie die je terug op het net zet, is immers lang niet even hoog als de marktprijs. Maar eigenlijk moeten we eerst kijken naar het inperken van ons verbruik voor we zelf energie gaan produceren. De goedkoopste energie is nog altijd die die we niet verbruiken."

Werkt Boerenbond samen met de overheid om de verduurzaming van de sector op het vlak van energiegebruik te faciliteren?

"Eind 2018 werd de mini-EBO (energiebeleidsovereenkomst) tussen de Vlaamse overheid en Boerenbond

goedgekeurd. Boerenbond zal tussen 2019 en 2022 als ontzorgers optreden voor de land- en tuinbouwers. Dit zal hopelijk ook volgend jaar een vervolg krijgen. Het doel is om land- en tuinbouwbedrijven bewust te maken van hun energiegebruik en vervolgens energiebesparing en duurzame energieproductie te stimuleren door concrete ledenvoordelen af te spreken met technologieaanbieders. Onze consultants geven heel wat advies rond energie-optimalisatie en het opstellen van je verbruiks- en eventueel productieprofiel. Ze zijn ook actief in diverse projecten rond duurzaam omgaan met energie. Denk maar aan het delen van energie tussen landbouwers die het kunnen produceren en buurtbewoners die hierin kunnen participeren. We nemen samen met het Departement Landbouw en Visserij deel aan een rondetafel rond energie en glastuinbouw, zo kunnen we de stem van de sector tot bij het beleid brengen. Onze gesprekken met de overheid zijn een continu proces."

Wat kunnen land- en tuinbouwers doen die zich zorgen maken over hun factuur?

"Het zal afwachten worden welke concrete maatregelen de overheid zal kunnen realiseren die voor onze bedrijven het verschil kunnen maken. Boerenbond gaat in elk geval op alle politieke niveaus in gesprek met politici om de nood aan ondersteuning aan te kaarten. Op korte termijn is het niet evident om actie te ondernemen om die hoge factuur te verlagen, maar we moeten ook verder vooruitkijken. Besparen op energie zou altijd de eerste stap moeten zijn, pas daarna kan je gaan kijken naar duurzame energiebronnen. Want ook energie produceren vraagt een serieuze investering. Energieconsultanten kunnen je zeker helpen met het afwegen van de voor- en nadelen en voor jouw specifieke situatie de mogelijkheden bekijken." ■

Laurens Vandelanoot

consulent Energie & klimaat
laurens.vandelanoot@boerenbond.be

Digitaal energieloket opent op 26 september

Heb je naar aanleiding van de energiecrisis heel wat vragen over de energiehuishouding van je bedrijf? Ben je op zoek naar informatie over mogelijke energiebesparing, -productie of -opslag op je bedrijf?

Wil je meer weten over energiecoöperaties of energiedelen? Neem dan contact op met onze energieconsultanten of boek een digitale afspraak via www.boerenbond.be/energieloket, 016 28 61 61 of advies@boerenbond.be.

"Samen met mijn collega's sta ik voor je klaar om al je vragen over energie te beantwoorden."